

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udvalgte digte

Citation: Ewald, Johannes: "Udvalgte digte", i Ewald, Johannes: *Udvalgte digte*, udg. af Esther Kielberg ; Kim Ravn , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 252. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald02dkval-shoot-idm140323881066320/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

En Edder-Fugl

Fra 3. handling, 5. optrn. Synges af Gunild. Den skibbrudne Thomas, som fiskerne har reddet, tilbyder dem en sum penge, som kan erstatte de mistede bundgarn. Fiskerne er i tvivl om, hvorvidt de bør modtage den.

81 *Nord-Havets(s)*: Kattegat.

Epigrammer

Trykt efter SS bd. 3, s. 221, hvis tekstgrundlag er *Alm. Da. Bibl.* 1779, bd. 3, nr. 9, s. 37f.

81 *Epigram(mer)*: gr., egl. ind- eller påskrift på gravstene; kort, fyndigt digt, der udtrykker en sentens, en vittig eller satirisk pointe.

1. Versemageren

Rimbog: bog, der indeholder rimede digte. – (*Yndlings*)*oder*: se n.t.s. 54. – *det lange Øre*: vel det opmærksomme øre; jf. »have lange ører». Måske hentydes der desuden til et æsels lange ører.

2. Claus Rimers Gravskrift

82 *Cherubin*: flertal af cherub, jf. ordlisten s. 224. – *lyald*: hvis. – *Niels Klim*: hovedperson i Holbergs satirisk-utopiske roman *Nicolai Klims Iter Subterranean* (*Niels Klims underjordiske rejse*) fra 1741. – *Den anden Vey*: Niels Klim styrtede ned i jordens indre. – *Liggsteen*: gravsten. – *In fine laus*: lat., i døden (er) hans ros.

3. Den fornuftige Datter

Betænk: overvej, tænk efter.

En nye aandelig Sang, hvori indføres Forsonerens Jesu Christi
kierlige Advarsel til dem som fristes af de onde og ulyksalige
Tanker at ville forkorte deres eget Liv

Trykt efter SS bd. 3, s. 222-28, hvis tekstgrundlag er originaltrykket 1779. Blev trykt som gadevis med denne anmærkning af Ewald: »Da Selvmord syntes at blive ahnindeligt endog hos den ringeste Almue; søgte jeg at indrette denne Sang, og selv dens Titel, efter de Enfoldiges Indsigt og Kiobelyst.»

83 *aandelig Sang*: religiøs sang. – *flyer*: flygter fra. – *din trojæste Ven*: dvs.

- Kristus. – *paa Mørkets Bred*: på grænsen til døden. – *Væmod(s)*: her: fortvivelse. – *Cethismare*: if. Matt. 26,36 og Mark. 14,32 navnet på den have på eller ved Oliebjerget, som Jesus gik ud i sammen med sine disciple efter deres sidste påskemåltid; her bad Jesus til Gud, og her blev han forrådt af Judas og pågrebet af yppersteprestens folk. – *Støeg angstfuld (...) vil jeg udtomme*: jf. Matt. 26,37-44 (1740-oversættelse, se n.t.s. 10). – *Kalk*: bæger. – *Harm*: vrede. – *Agt*: opmærksomhed. – *Mærk paa*: lyt til. – *jeg var herlig, før du var*: jf. Joh. 1,1-3 og 17,5. – *(før du) var*: var til. – *Som Englene tilbede*: allusion til Matt. 4,11.
- 84 *afloed (...) Blod*: jf. 1. Joh. 1,7 og Åb. 1,5; også Jer. 4,14 (1740-oversættelse); *aflo(ed)*: afførre, fjerne. – *fornamt dit Hierte*: mærkede dit hjerte slå. – *arme*: elendige. – *til Satans Arm*: hentyder til kirkens forkyndelse af, at selvmordere var hjemfaldne til helvedesstraf. – *min Rest*: allusion til Joh. 10,1-6 og 16,25-28. – *Hvad eller*: spørgende i betydningen: eller. – *At du*: siden du. – *Jeg bygte Verdur*: If. Joh. 1,3 blev alt til ved Guds ord, Kristus. – *før min Aand (...) af Støvet*: If. 1. Mos. 2,7 formede Gud mennesket af støv og blæste livsånde i dets næsebor, så det blev en levende sjæl. – *Alt staaer (...) ved min Rest*: Gud skaber og opretholder alt ved sit ord. – *Mit Vinsk betegner Stiemers Vei*: formentlig allusion til Job 9,7-9. – *Ormens Gang*: måske om ormens (el. slangens) underjordiske bolig. – *din Stel indvøbt i Lær*: If. Es. 64,7 er mennesker ler, formet af Gud, jf. også 1. Mos. 2,7, Job 10,9 og 2. Kor. 4,7. – *Det Dybe, og det Høie*: allusion til Rom. 8,39.
- 85 *Agt*: opmærksomhed eller agtelse. – *denne Jord (...) fortærrer*: allusion til Sef. 1,18 og 3,8; jf. også 2. Pet. 3,10. – *sig*: sig selv. – *Mon han (...) sit Bud*: Mon han kundgjorde sit bud for den forkrænkelige del af mennesket (dvs. legemet, modsat sjælen)? – *Ommeu*: nedsettende om mennesket; i kristen metaforik også om slaugen i syndefalssberetningen, 1. Mos. 3. – *svimle*: blive svimmel; vakle. – *Qvæl*: kvæl, stands. – *Det Aandedraet (...) begaver*: allusion til 1. Mos. 2,7, jf. n.t.s. 84; *før min Aand (...) af Støvet*. – *Afgrunden(s)*: dødsriget; helvede; jf. Åb. 9,1-11. – *trotsende Rebel (...) Overtænder*: hentyder til, at Adam og Eva trodsede Guds forbud og spiste af kundskabens træ, jf. 1. Mos. 3. – *Førbund(s)*: pagt. – *Drift*: tilskyndelse. – *Min svage Vænder*: mennesket. – *min Vei (...) er snever*: allusion til Matt. 7,14.
- 86 *Tilsynåe*: opnå ved synd. – *tiltrods*: opnå ved trods, stædighed. – *Almagt*: Gud. – *Lume*: sindsstenning, humør. – *Aaget, som du hæver*

- paa (...) din Byrde lertes*: allusion til Matt. 11,29-30. – *tiffold*: ti gange. – *Ustadighed*: forgængelighed; måske: vankelmødighed. – *Fornuuenet*: fornemmet. – *At nu dit Haab*: siden dit håb nu. – *jeg (...)* vil: jeg vil have. – *Hin flyer (...)* trofaste *Hyrde*: jf. Joh. 10,11; 1. Pet. 2,25.
- 87 *kildre(s)*: føle velbehag. – *Paatryglet*: påtrængt, pånødet. – *Lise*: ro, lindring. – *Blev (...)* dit *Uheld* got: blev din pinefulde sindstilstand og vanskeløbne god, til at bære. – *paakald mig i din Nød*: jf. Sl. 50,15. – *fræses, om du troede*: jf. fx Luk. 17,19 og Rom. 10,9. – *den Algede*: Gud. – *paa Natens Bredder*: på dødens rand; jf. str. 1: *Mørkets Bred*. – *Værskyld* el. værdskyld: om Kristi forsoningsdød og den nåde, de troende gennem den har del i.
- 88 *Havets Bølger (...)* Gift (...) *Tanker*: dvs. man kan ikke ved at drukne sig, med gift eller dolk dræbe sin sjæl, som er hjemfalden til dommerens vrede. – *Præg af Gud*: hentydning til sjælens guddommelige beskaffenhed. – *Støv hvorpaa det anker*: formentlig legemet, som mennesket beklager sig over som sjælens onde fængsel. – *vil du skide dig*: jf. Sl. 139,7-8. – *han, hvis Vrede (...)* *paa Jorden*: Gud. – *Lynilds usage Skyer (...)* *Dommes Torden*: måske Sir. 43,15. – *Morgenrødens Vinger*: jf. Sl. 139,9. – *til*: hast, travlhed. – *Blodhævneren*: Gud; jf. 1. Mos. 9,5 og Matt. 23,34-36. – *Orni*: betegnelse for mennesket, jf. Sl. 22,7. – *Min Friestads Hegn*: måske om kirken, som er omhegnet af Guds fred; evt. om Edens Have, som Adam og Eva blev jaget ud af efter syndefaldet. *Friestad(t)*: fristed. – *Monter-Engelen(s)*: dødsenglen. Det er en alm. forestilling, at det var en dødsengel, der som den tiende plage gik gennem Ægypten og dræbte alle førstefødte, jf. 2. Mos. 11 og 12, især 12,23. jf. også 1. Kron. 21,15-27. – *Dynd*: åndelig urenhed, slethed. – *slænge dig (...)* i *Afgrunden*: jf. Es. 14,15 og 2. Pet. 2,4.
- 89 *Den Orni, som vilje nager*: jf. Es. 66,24 og Mark. 9,48. – *lyder du*: hvis du adlyder. – *uafselig*: endeløs.

Til Min M***

Trykt efter SS bd. 3, s. 229-30, hvis tekstgrundlag er *Alm. Da. Bibl.* 1780, bd. 1, nr. 1, s. 74f. Datering: formentlig skrevet 1776. Om versmålet, se evt. Vilh. Andersen: *Hovats* bd. 4, s. 176f.

- 89 *M****: Frederik Moltke (1754-1836), kammerjunker, statsminister 1810-14, elev af Ewald og en af hans mest trofaste støtter i de sid-